

Критика, бібліографія

ДО 150-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА¹

Ідея створення унікального видання творчої спадщини Василя Стефаника, до якого б увійшли найповніші виклади його художніх творів, епістолярію, мемуаристики, літературно-критичних праць, перекладів, спогадів та інших матеріалів, виникла у науковців Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника ще задовго до святкування 150-річчя з дня народження українського генія, проте саме напередодні письменникового ювілею проєкт успішно реалізовано, і з кожним днем це чотирикнижжя не втрачає популярності й набуває поширення і розголосу як у професійних літературних колах, так і в загальночитачьому українському культурному просторі. Втішно, що така подія стала сучасним та якісно новим поступом до наближення й популяризації феномену постаті Василя Стефаника. Безумовно, до цього часу було чимало спроб систематизувати й перевидати художнє надбання великого новеліста, однак, як зазначає голова редакційної колегії професор Степан Хороб: «..досі українські література і культура не мають адекватного видання творів письменника. І наш тритомник у чотирьох книгах – це присутнє і вельми вагоме наближення до його унікальної спадщини, реальні кроки до того, аби ми згодом мали повне, як мовиться, академічне видання всього того, що створив наш геніальний краєнин».

До першого тому першої книги (*Т.1, кн. 1: Твори/упорядкув. Р. В. Піхманця; примітки, пояснення слів та післямова Р. В. Піхманця. 2020. 676 с.; іл.*) увійшли художні твори письменника (зб. «Синя книжечка», «Камінний хрест», «Дорога», «Моє слово», «Земля»), автобіографії та автобіографічні твори, його поезії в прозі, новели, інші редакції й варіанти окремих творів, твори, що незавершені, публіцистичні та літературно-критичні статті Василя Стефаника, додатки з його промов, привітань, виступів. Окрім детальних приміток і пояснень слів, в кінці тому подано післямову упорядника Романа Піхманця «Метафізика крові», в котрій науково обґрунтовано світоглядні й психологічні засади творчого мислення Василя Стефаника, умови творення художніх текстів, а також подано рецепцію його творчості у літературознавстві.

¹ Стефаник В. С. Зібрання творів: у 3-х т. у 4-х кн. /редкол.: С. І. Хороб (голова) та ін. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2020.

У першому томі другої книги (*Т.1, кн. 2: Листи/упорядкув. Є. М. Барана; примітки, пояснення слів та післямова Є. М. Барана. 2020. 600 с.; іл.*) маємо упорядкований епістолярій Василя Стефаника, хронологічний показник листів, додатки та примітки. Цінним є те, що в цьому томі, окрім вже раніше опублікованого епістолярію, багато листів Василя Стефаника подаються вперше. Ці листи віднайдено в архівах, раніше опублікованих виданнях, приватних колекціях, в родинних архівах сім'ї Стефаників зі Львова. Наприкінці тому у післямові «Василь Стефаник: «Моя література – в моїх листах» упорядник тому Євген Баран наголошує на важливості й необхідності збереження й популяризації листування: «Основний корпус листів Василя Стефаника тут відтворений. І ми можемо цілком пізнавати постать письменника через його листи й вивчати творчу лабораторію українського новеліста, який ніколи себе не ставив за великого і не тішився письменницьким «хрестом». Однак став тією «єрихонською трубою», яка і нині здатна запалити людські серця».

Другий том демонструє перекладацьке багатство прози Василя Стефаника (*Т 2: Твори Василя Стефаника іноземними мовами/упорядкув. С. Хороба, 2020. 680 с.; іл.*). Том поділений на декілька блоків: переклади слов'янськими мовами (польська, болгарська, чеська, російська, словацька, хорватська), романо-германські переклади (англійська, німецька, французька, португальська, іспанська) і найновіші варіанти перекладів (китайська). Завершується том україномовною та англійською статтями-післямовами упорядника Степана Хороба «Василь Стефаник у транслятологічних вимірах», у яких йдеться про специфіку перекладів творів письменника іншими мовами, особливості вкорінення стефаникового слова в інонаціональний контекст: «...проблема транслятологічних вимірів творчості Василя Стефаника й досі залишається актуальною. По-перше, тому, що з'являються нові, малознані широкому загалу факти з творчої біографії новеліста. По-друге, через табуйовані в недалекому минулому, а нині оприявлені без будь-яких ідеологічних застережень постаті західноєвропейського світу, до котрих у різні моменти свого життя звертався Василь Стефаник. По-третє, здійснюються републікації іноземних (перекладених) творів Василя Стефаника загалом. Відтак і цю студію у з'ясуванні особливостей письменницького перекладознавства та своєрідності перекладу його новел іншими мовами будуватимемо як невід'ємну від загального художнього світу українського новеліста».

Третій том формують прижиттєві зібрання творів Василя Стефаника (*Т.3: Репринт прижиттєвих видань Василя Стефаника/упорядкув Р. Піхманця та І. Юрчук. 2020. 812 с.*). Репринтним способом упорядниками тому відновлено 6 збірок прози Василя Стефаника: «Дорога», «Земля», « Камінний хрест», «Мое слово», «Синя книжечка», «Ювілейне

видання». Всі вони подані за хронологічно-тематичним принципом із збереженням їх вихідних видавничих даних та авторських редакцій текстів.

Плідно працюючи над укомплектуванням чотирикнижжя, науковці та редактори зважали на декілька аспектів. Насамперед, важливо було передати автентичність творів Василя Стефаника через максимальну схожість текстів з їх першоосновами, зберегти мовне багатство й специфіку стефаникового слова, передати перекладацьке багатство новел покутянина, обрамлюючи художньо-літературний матеріал місткими науковими післямовами, ретельно виписаними примітками та яскравими ілюстраціями для того, аби сформувати максимально повне, сучасне й доступне видання творчої спадщини Василя Стефаника, історико-літературна, естетична й життєва історія якого є невід'ємною загально-національною цінністю.

Марія Грицюк, Івано-Франківськ